

ทำอย่างไรให้ไทยติดอันดับ 1 ใน 10 ของโลกที่ทำธุรกิจได้ง่ายที่สุด ?

ดร.จิตเกษม พรประพันธ์
นางปัทมา อภัยทาน
นางสาวพรพรรณ รุจิวานิชย์
ฝ่ายนโยบายโครงสร้างเศรษฐกิจ
ธนาคารแห่งประเทศไทย

ทิศทางเศรษฐกิจการค้าการลงทุนระหว่างประเทศกำลังมีความชัดเจนมากขึ้นหลังเป็นที่ค่อนข้างแน่นอนแล้วว่าประเทศสหรัฐอเมริกากำลังจะเปลี่ยนตัวผู้นำหลังการเลือกตั้งเสร็จสิ้น ท่ามกลางความคาดหวังว่าความขัดแย้งทางการค้าระหว่างประเทศจะคลี่คลายลง การลงทุนระหว่างประเทศจะสดใสขึ้นตามการบรรเทาของวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 หากการแจกจ่ายวัคซีนที่มีผลการทดสอบดีเยี่ยมเกิดขึ้นวงกว้างในเร็ววัน จึงถือเป็นจังหวะเวลาที่เหมาะสมยิ่งที่ **เอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทย เอกอัครราชทูตออสเตรเลียประจำประเทศไทย เอกอัครราชทูตอังกฤษประจำประเทศไทย เอกอัครราชทูตสหพันธ์รัฐเยอรมนีประจำประเทศไทย และ เอกอัครราชทูตญี่ปุ่นประจำประเทศไทย** ได้ร่วมกันเสนอแนะแนวทางการยกระดับให้ไทยก้าวสู่ 10 อันดับประเทศที่ประกอบธุรกิจได้ง่ายที่สุดตามมาตรฐานของธนาคารโลก ในวันนี้จึงอยากเชิญทุกท่านมาร่วมแลกเปลี่ยนมุมมองต่อข้อเสนอซึ่งเปรียบได้กับเฉลยข้อสอบ ในมุมมองที่ประเทศต้นทางนักลงทุนมีต่อโครงสร้างเศรษฐกิจไทย เพื่อประเมินว่าเราจะเดินหน้าอย่างไร

ก่อนอื่นขอทบทวนว่า รายงาน Ease of Doing Business Ranking ของธนาคารโลกสะท้อนว่า **อันดับความง่ายในการประกอบธุรกิจของไทยปรับตัวขึ้นในทุกด้านจนมาอยู่ในอันดับที่ 21 จากเกือบ 200 ประเทศ ในปี 2020 และปรับตัวขึ้นชัดเจนในปี 2017** ซึ่งเป็นปีที่มีการแก้ไขข้อสอบผ่านการตีความของที่ปรึกษาจากธนาคารโลก โดยมี **มิติที่มีคะแนนปรับตัวขึ้นชัดเจน** อาทิ รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ การขอส่งเสริมการลงทุน การปรับสภาพแวดล้อมเพื่อการค้าดิจิทัล การทำงานของแรงงานต่างด้าว การให้ใบอนุญาตและรับรองลายเซ็นอิเล็กทรอนิกส์ ขณะที่ **ข้อเสนอแผนปฏิรูป 10 ประการ ของคณะทูตฯ (รายละเอียดในตารางแนบ)** ซึ่งครอบคลุมการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจตั้งแต่กระบวนการพิชิตบุคลากร การขอใบอนุญาตราชการ การขอรับสิทธิสนับสนุนลงทุน ไปจนถึงการคลี่คลายข้อพิพาทและการบังคับคดีล้มละลาย ซึ่งมุ่งเน้นที่จะ **แก้อุปสรรคต่อการประกอบธุรกิจและการใช้ชีวิตของประชาชน**

น่าสังเกตว่าข้อเสนอเหล่านี้สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความสามัคคีปรองดอง (ป.ย.ป.) แม้หลายประเด็นจะได้รับการขับเคลื่อน ซึ่งนับเป็นจุดเริ่มต้นที่ดี แต่การดำเนินการส่วนใหญ่มีผลต่อเศรษฐกิจไม่มาก และอาจยังไม่สามารถช่วยแก้ปมอุปสรรคและปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจได้เพียงพอ ตัวอย่างที่ได้ดำเนินการไปแล้ว อาทิ การปรับปรุงขั้นตอนกฎหมายและยกเลิกกฎหมายซ้ำซ้อนแล้วกว่า 1 พันฉบับ จากทั้งหมด 1 แสนฉบับ การเปิดใช้งานระบบประมวลผลภาษีศุลกากรล่วงหน้าผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์แล้ว แต่บางกรณียังมีปัญหาในทางปฏิบัติ โดยเฉพาะการค้าชายแดน การจัดซื้อจัดจ้างโครงการภาครัฐผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยจัดทำเป็นเว็บไซต์กลางสามารถทำให้ผู้ประกอบการเข้าถึงข้อมูลความต้องการของหน่วยงานรัฐ เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการจัดซื้อ ป้องกันการทุจริต กระตุ้นตลาด และเพิ่มขีดความสามารถของเอกชน การ **ปรับปรุงกระบวนการ**

พิจารณาข้อพิพาทและคดีล้มละลายซึ่งช่วยลดระยะเวลาการพิจารณาให้สั้นลงแต่ยังต้องปรับปรุงเพิ่มเติมด้านความชัดเจนและความโปร่งใสในการตัดสินใจโดยเฉพาะการลดการใช้วิจาณญาณเพื่อตัดสิน การเปิดใช้ Smart VISA Program เอื้อให้แรงงานต่างชาติที่มีฝีมือสามารถขอวีซ่าได้ระยะเวลา 4 ปี การขอใบอนุญาตอาหารและยา (อย.) ได้เริ่มใช้งานระบบการยื่นขออนุญาตทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น ระบบการขอขึ้นทะเบียนตำรับยา ระบบอนุญาตโฆษณาอาหาร ระบบจดทะเบียนสถานประกอบการเครื่องมือแพทย์ ฯลฯ โดยบริการบางด้านใช้ระบบอัตโนมัติแล้ว แต่ยังมีคำขอค้างการพิจารณาอยู่จำนวนมาก เป็นต้น

หากต้องการให้ไทยติดอันดับ 1 ใน 10 ของประเทศที่ประกอบธุรกิจได้ง่ายที่สุดในโลกตามที่ท่านทูตเสนอ โดยให้เกิดผลในทางปฏิบัติที่ลงรายละเอียดการดำเนินการให้บริการแก่ธุรกิจและประชาชนผู้เขียนขอเสนอเพิ่มเติมให้เร่งผลักดันการปฏิรูปกฎระเบียบที่มีนัยสำคัญต่อเศรษฐกิจ โดยมุ่งเน้นเพิ่มความยืดหยุ่นและความคล่องตัวในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ 3 ด้าน คือ (1) การปฏิรูปกฎระเบียบ (Regulatory Impact Assessment : RIA) (2) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการทำงานภาครัฐ และ (3) การบูรณาการเชื่อมโยงฐานข้อมูลเพื่อยกระดับการให้บริการสาธารณะ ดังนี้

1. ปรับปรุงกฎระเบียบเพื่อดึงดูดแรงงานทักษะสูงจากต่างประเทศ เข้าสู่ภาคการผลิตที่เป็นอุตสาหกรรมเป้าหมาย ซึ่งจะช่วยยกระดับศักยภาพการผลิตของไทย และเอื้อให้เกิดการพัฒนาทักษะแรงงานไทย

- 1) ยกเลิกข้อกำหนดที่เป็นอุปสรรคต่อการจ้างแรงงานต่างชาติ เช่น การกำหนดทุนจดทะเบียนขั้นต่ำของบริษัทต่อการจ้างแรงงานต่างด้าว
- 2) ใช้กระบวนการทำงานออนไลน์และพัฒนาระบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้เกิดความคล่องตัวของการเคลื่อนย้ายแรงงานทักษะสูง เช่น การพัฒนาบริการขออนุญาตจัดทำวีซ่าผ่านระบบออนไลน์ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลภาครัฐเพื่อตรวจสอบประวัติและยืนยันตัวตนแรงงานต่างชาติ การพัฒนาแอปพลิเคชันและเชื่อมโยงข้อมูลรายงานตัวของแรงงานต่างชาติ
- 3) สร้างกลไกที่เอื้อให้เกิดการถ่ายโอนความรู้จากแรงงานต่างชาติที่มีทักษะสูงไปสู่แรงงานไทย และการกระจายตัวของการจ้างแรงงานทักษะสูงไปยังสาขาเศรษฐกิจเป้าหมาย อาทิ การกำหนดสัดส่วนแรงงานต่างชาติทักษะสูงต่อแรงงานไทยสำหรับงานที่ใช้ความรู้เฉพาะด้าน และการกำหนดมาตรฐานสัญญาเพื่อการถ่ายโอนความรู้จากบริษัท/แรงงานต่างชาติ
- 4) พัฒนาระบบการให้ความคุ้มครองและสิทธิประโยชน์แก่แรงงานต่างด้าว

2. พัฒนาแพลตฟอร์มรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์และเชื่อมโยงฐานข้อมูลระหว่างภาครัฐ เพื่อยกระดับการให้บริการสาธารณะ รวมถึงเพิ่มความคล่องตัวและลดต้นทุนในการประกอบธุรกิจและดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของภาคเอกชน

- 1) พัฒนาระบบฐานข้อมูลพื้นฐานของประชาชนโดยเน้นบูรณาการเชื่อมโยงฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เพื่อให้งานบริการประชาชนมีความคล่องตัว มีต้นทุนต่ำ รวมถึงเอื้อให้เกิดการออกแบบและประเมินผลนโยบายที่ถูกต้องแม่นยำ อาทิ ข้อมูลสิทธิทางสังคมขั้นพื้นฐาน ข้อมูลการโอนที่ดินและการประเมินภาษีที่ดิน เป็นต้น

- 2) การเชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลบริษัท เพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับภาคธุรกิจและลดต้นทุนในการทำธุรกรรม อาทิ ข้อมูลการให้สิทธิพิเศษลดหย่อนภาษี
3. สนับสนุนการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อพัฒนาประเทศให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่บริบทเศรษฐกิจใหม่ (New Normal) ที่มีความท้าทายมากกว่าเดิม
- 1) เปลี่ยนการออกกฎเกณฑ์และมาตรฐานด้านดิจิทัลจากเดิมที่ “สามารถทำได้เฉพาะวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้เท่านั้น (positive list)” เป็น “สามารถทำได้ทุกวัตถุประสงค์ ยกเว้นกรณีที่ทำร้ายบางรายการ (negative list)” เพื่อสอดรับการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจเข้าสู่เศรษฐกิจดิจิทัลที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว สามารถสนับสนุนโมเดลธุรกิจที่คิดนอกกรอบให้เติบโตได้ เช่น Driverless car หรือ Sharing Economy
 - 2) พัฒนาระบบการขึ้นทะเบียน/ขออนุญาต/และตรวจสอบสินค้าผ่านอิเล็กทรอนิกส์ โดยเน้นลดความยุ่งยากและต้นทุนของกระบวนการทำงาน โดยการผลิตสินค้าที่เป็นอุตสาหกรรมเป้าหมาย และสินค้าที่พัฒนาหรือผลิตโดยใช้นวัตกรรม
 - 3) ปลดล็อกข้อจำกัดด้านห้องปฏิบัติการ บุคลากร หรือผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบหรือพัฒนาคุณภาพสินค้า โดยเปิดโอกาสให้เอกชนทั้งในและต่างประเทศเข้ามามีส่วนร่วม
 - 4) พัฒนาแพลตฟอร์มการค้าดิจิทัลให้ผู้ประกอบการไทยได้เข้าถึงตลาดต่างประเทศ และสนับสนุนการเปลี่ยนรูปแบบธุรกิจจากเดิมสู่ Digitalized Enterprise

หากไทยสามารถใช้โอกาสของผลักดันข้อเสนอจากประเทศต้นทางการลงทุน ซึ่งได้เริ่มดำเนินการมาบ้างแล้วให้เกิดผลขึ้นจริงในทางปฏิบัติ โดยอาศัยประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างก้าวกระโดด การติดอันดับ 1 ใน 10 ประเทศแรกของโลกที่มีความง่ายในการประกอบธุรกิจมากที่สุดในโลก คงไม่ไกลความจริง

บทความนี้เป็นข้อคิดเห็นส่วนบุคคล ซึ่งไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับข้อคิดเห็นของธนาคารแห่งประเทศไทย

ข้อเสนอแนะชุด สหรัฐฯ อังกฤษ ออสเตรเลีย เยอรมนี และญี่ปุ่น
เทียบเคียงกับอันดับประเทศไทยในด้านการประกอบธุรกิจได้ง่ายของธนาคารโลก

ลำดับ	ข้อเสนอแนะชุด	Indicator								
		Indicator	Rank2020 (Best = 1 Worst = 190)	Score (0 worst - 100 Best)						%Change from 2016 to 2020
				2020	2019	2018	2017	2016		
1	ลดขั้นตอนพิธีศุลกากรผ่านแดนสู่ระบบดิจิทัล	Trading across borders	62	85	85	84	84	84	0.7	
2	จัดตั้งพิธีศุลกากรผ่านระบบบัญชีที่สามารถระบุความเสี่ยง และมีระบบประมวลภาษีศุลกากรทันสมัย	Trading across borders	62	85	85	84	84	84	0.7	
3	ทบทวนการอนุญาตของราชการและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อลดความซ้ำซ้อน	Registering property	67	70	69	69	68	67	3.2	
		Dealing w/ construction permits	34	77	72	72	72	72	7.8	
		Starting a business	47	92	92	92	85	83	11.7	
4	เพิ่มแพลตฟอร์มรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์และทำให้กระบวนการทำงานเป็นระบบออนไลน์ภายในปี 2568	Starting a business	47	92	92	92	85	83	11.7	
5	ลดความซ้ำซ้อนในการสมัครขอรับการส่งเสริมการลงทุนของ BOI	Starting a business	47	92	92	92	85	83	11.7	
6	สร้างสภาพแวดล้อมเพื่อเดินหน้าสู่การค้าดิจิทัล	Starting a business	47	92	92	92	85	83	11.7	
7	ปฏิรูปข้อกำหนดเกี่ยวกับแรงงานฝีมือและชาวต่างชาติ และขั้นตอนการขอวีซ่าสำหรับแรงงานฝีมือ	Starting a business	47	92	92	92	85	83	11.7	
8	เน้นความสำคัญและความโปร่งใสเพื่อคลี่คลายข้อพิพาท	Enforcing contracts	37	68	68	68	66	66	3.7	
9	ปรับปรุงกระบวนการบังคับคดีล้มละลาย ที่พิมพ์ดัชนีกฎหมายว่าด้วยการล้มละลายทั้งหมด	Resolving insolvency	24	77	77	76	74	72	6.2	
10	เพิ่มกระบวนการดิจิทัลในการอนุมัติของ อย. ออกเอกสารแบบดิจิทัล และรับลายเซ็นอิเล็กทรอนิกส์	Starting a business	47	92	92	92	85	83	11.7	